

Tid Tisdagen den 22 september 2020 kl. 17.00 – 17.25
Plats Oscarssalen, Piperska Muren
Justering Torsdagen den 1 oktober 2020, §§ 1-6, 8-9, 13-17

Omedelbart justerade paragrafer

Justering Tisdagen den 22 september 2020, §§ 7, 10-12

Katarina Luhr

Karin Lekberg

Närvarande**Beslutande ledamöter:**

Katarina Luhr (MP) ordföranden

Karin Lekberg (S) vice ordföranden

Torbjörn Erbe (M)

Fritz Lennaárd (M) §§ 1-11, 13-17

Jonas Nilsson (M)

Christoffer Jönsson (L)

Gunnar Caperius (C)

Jakob Sahlin (S)

Deniz Butros (V)

Rose-Marie Rooth (V)

Anton Clarholm (SD)

Tjänstgörande ersättare:

Per Hagwall (M)

för Alexandra Grimfors (M)

Joel Tekle-Georgis (S)

för Felix Antman Debels (S)

Sofia Tahko (KD) § 12

för Fritz Lennaárd

Ersättare

Torbjörn Ebérus (M)

Maja Boström (C)

Sofia Tahko (KD) §§ 1-11, 13-17

Heidi Lampinen (S)

Maria Mustonen (V)

Tapani Juntunen (SD)

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Anna Hadenius, Åse Geschwind, Sara Högne, Gustav Landahl, Emily Tjäder och personalföreträdaren Luis Lopez §§ 1-15.

§ 9**Remiss - kommunalt ansvar för insamling och materialåtervinning av returpapper. Svar på remiss från kommunstyrelsen**

Dnr 2020-10465

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 28 augusti 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Katarina Luhr (MP), Torbjörn Erbe m.fl. (M), Christoffer Jönsson (L), Gunnar Caperius (C) och Anton Clarholm (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Karin Lekberg m.fl. (S) föreslår att nämnden beslutar att besvara remissen enligt följande:

Förvaltningen skriver att de har granskat förslaget utifrån sin roll som miljötillsynsmyndighet, vilket innebär att de endast lämnar mycket begränsade synpunkter. Vi beklagar detta och menar att miljöförvaltningen har ett ansvar att svara på remissen i egenskap av stadens expertförvaltning när det kommer till miljö- och klimatfrågor.

I utlåtandet skriver förvaltningen att en lagändring som betraktar konsumenter som avfallsproducenter och flyttar insamlingsansvaret till kommunerna kan innebära stora förändringar för producentansvarsmodellen i Sverige. Vi håller med om detta konstaterande och kan därför inte tillstyrka förslagen i remissen.

Principen om att förorenaren betalar innebär att det är den som orsakar skador i miljön som ska betala för de kostnader som uppkommer i samband med skadan. Principen är numera internationellt vedertagen och går under beteckningen PPP (Polluter Pays Principle). Principen är central inom EU-rätten och i svensk miljölagstiftning. För att internalisera samhällets kostnader för skador i miljön vid konsumtionen av varor kan staten införa skatter, avgifter eller pant.

Miljödepartementets förslag bygger på att tidningsbranschen är i ekonomisk kris och därför inte har råd att stå för kostnaderna för insamling och/eller återvinning av tidningsavfallet. Vi menar att denna grundproblematik, tidningsbranschens kris, måste hanteras på annat sätt än att frångå den fundamentala principen att producenten står för kostnaden för det avfall som producenten genererar. Att avskaffa producentansvaret för returpapper och istället lägga ansvaret och kostnaden på kommunerna innebär en rad negativa konsekvenser, inte bara för miljön och klimatet utan också för staden och stockholmarna.

Returpappret består av mer än tidningar. Det är osäkert hur stor andel av returpappret som är tidningar och direktreklam. Enligt Avfall Sveriges plockanalys består mer än hälften av returpappret av direktreklam. Det är uppenbart att även direktreklamen kommer att gynnas starkt av förslaget.

En annan bransch som kommer att gynnas av förslaget är pappersindustrin. Deras incitament att öka materialåtervinningen kommer helt försvinna om de ursprungliga materialen är billigare och enklare att hantera. Så länge det finns producentansvar kommer också producenterna att ha incitament att återbruka återvunnet papper i sin produktion. Det är i producentledet som valet att utveckla produkten kan göras, den makten har inte konsumenten. Det är därför inte rimligt att betrakta konsumenter, istället för producenter, som förorenare och avfallsproducenter.

Returpapper har haft ett positivt marknadsvärde och intäkterna från försäljning av returpapperet har de senaste tio åren kunnat finansiera insamlingen. Materialets värde kommer dock inte att kunna finansiera kostnaden för insamlingen framöver. Branschen har därför inte ansökt om att tillhandahålla något insamlingssystem framöver. För att undvika en situation där rättsliga åtgärder behöver tas för att branschen faktiskt måste ta kostnaden för det avfall de sätter på marknaden väljer alltså miljödepartementet att föreslå att kommunerna ska ta över ansvaret i samma stund som det blir olönsamt.

Miljödepartementet bedömer att förslaget kommer att leda till ett underskott i Sveriges kommuner på ca 200-700 miljoner kronor per år. Dessa ökade driftkostnader kommer att behöva täckas med ökad avfallstaxa. Kostnaden per hushåll blir knappt 100 kronor per år för ökade driftkostnader. Kommunerna kommer även att behöva investera ca 3-4 miljarder kronor i infrastruktur för att ta över ansvaret, vilket

kommer att kosta ytterligare ca 100 kronor per år för hushållen. Det kommer att bli dyrt för kommunerna att ställa om, och det är invånarna som får betala.

Eftersom det inte går att spåra vem som slängt hur mycket tidningspapper eller direktreklam kommer kostnaden att fördelas jämnt över kommunens invånare. En kommunal renhållningsavgift kan av praktiska skäl inte differentieras så att varje avfallsinnehavare betalar för exakt den mängd avfall som innehavaren genererar. Även de hushåll som inte konsumerar några tidningar eller någon direktreklam alls kommer därför behöva vara med och betala insamlingen.

Tidningsbranschens kris har blivit akut under pandemin vilket medfört att detta förslag har stressats fram med enda syfte att underlätta för tidningsbranschen oavsett konsekvenser i övrigt. Ingen ordentlig dialog har förts med Sveriges Kommuner och Regioner eller Avfall Sverige. Det är inte acceptabelt.

Tidningsbranschen behöver stöttas. Tidningarna är ett grundläggande demokratiskt inslag i vårt samhälle för att främja press- och yttrandefrihet, människors nyhetskonsumtion och medborgarnas kunskap om politiska skeenden. Men att stötta tidningsbranschen genom att höja avfallstaxan med 200 kronor per hushåll och år är ett bakvänt och felaktigt sätt att göra det på.

För att säkerställa allmänhetens tillgång till information och dämpa de negativa ekonomiska konsekvenserna för nyhetsmedier till följd av pandemin har regeringen i vårändringsbudgeten år 2020 föreslagit en permanent förstärkning av mediestödet på 200 miljoner kronor per år från och med i år. Regeringen har även i en extra ändringsbudget föreslagit en tillfällig ökning av mediestödet med 500 miljoner kronor för innevarande år. Stödet ska gå till allmänna nyhetsmedier och syftet är att stödet ska kunna nå fler aktörer än de tryckta nyhetsmedierna. Dessa satsningar på tidningsbranschen är transparenta och motiverade.

Vi menar att vägen framåt måste vara att ge tidningsbranschen stöttning för att klara sig igenom krisen och samtidigt ordentligt utreda en långsiktig lösning för tidningsbranschens framtid och en långsiktig lösning för insamlingen och återvinningen av de fraktioner som idag omfattas av producentansvaret. Istället för att avskaffa producentansvaret för returpapper så kanske fler ska omfattas av det, så som pocketböcker och kontorspapper? Istället för

att ge kommunerna allt ansvar för returpapper så kanske kommunerna ska ta över insamlingsansvaret för samtliga fraktioner samtidigt som producenterna har kvar ansvaret för materialåtervinningen?

- 3) Deniz Butros m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar att anta förvaltningens svar på remissen, samt anför därutöver följande:

Vänsterpartiet anser att bibehållet producentansvar är avgörande för säkerställandet av återvinningsmålen. Vi ser också att förorenaren betalar-principen är miljölagstiftningens hörnsten och inte bör urholkas. Därför ställer vi oss frågande till förslaget som skulle göra enskilda hushåll till avfallsproducenter i stället för de verkliga producenterna, endast för att tidningsinsamlingen inte är affärsmässigt lönsam.

Förpackningsinsamlingen som drivs av Svenska Förpacknings- och Tidningsinsamling är ett parallellt system med den kommunala avfallshanteringen, vilket redan i sig skapar förvirring och är otydligt för medborgarna. Dessutom fungerar FTI:s insamling dåligt – överfulla och ostädade insamlingsstationer är tyvärr vardag för ansvarstagande individer som vill lämna in sitt sorterade förpackningsavfall.

Därför föreslår vi att producentansvaret för returpapper bibehålls men att den praktiska insamlingen sker i kommunernas regi. Detta bör innebära synergieffekter för kommunerna som redan ansvarar för avfallshanteringen med den organisation, infrastruktur, utrustning och de anläggningar som det kräver. Däremot finner vi det principiellt viktigt att insamlingen och återvinningen inte läggs på avfallstaxan eller belastar skattekollektivet på något annat sätt, utan debiteras avfallsproducenterna. Vi vill även att insamlingen och återvinningen av andra typer av förpackningar som omfattas av producentansvaret i framtiden ska organiseras på detta sätt.

Beslutsgång

Ordföranden Katarina Luhr (MP) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag som stöds av ordföranden Katarina Luhr (MP), Torbjörn Erbe m.fl. (M), Christoffer Jönsson (L), Gunnar Caperius (C) och Anton Clarholm (SD).

Reservation

Vice ordföranden Karin Lekberg m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Deniz Butros m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Ordföranden Katarina Luhr (MP), Torbjörn Erbe m.fl. (M), Christoffer Jönsson (L) och Gunnar Caperius (C) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Principen om att *förorenaren betalar* (polluter pays principle) har länge varit en hörnsten i svensk miljölagstiftning. Detta även inom avfallsområdet där det så kallade *producentansvaret* är ett viktigt styrmedel som lägger ansvaret för att bekosta förpackningens avfallshantering och återvinning på de företag som producerar en förpackning. Målet med detta system är att skapa incitament hos de tillverkande företagen att tillverka mer resurssnåla produkter, produkter som är lättare att återvinna och att generellt minska resursslöseriet.

Producentansvaret för returpapper föreslås nu att avvecklas till förmån för att kommunerna ska ta över detta ansvar. Det blir alltså Stockholms invånare som genom avfallstaxan kommer att betala för återvinningen av papper, istället för producenterna själva. Något som blir ett kraftigt avsteg från principen om att förorenaren betalar. Detta är svårigen acceptabelt då vi istället för ett minskat ansvarstagande från producenter, behöver se ett ökat sådant för att minska avfallsberget och produkternas miljöpåverkan.

En motivering till förslaget är att många tidningar i Sverige nu har en tuff ekonomi och svårt att klara sig, vilket gör att de inte kan bära kostnaderna för sitt producentansvar. Vi har stor sympati och förståelse för tidningsbranschens svåra situation och vill framhålla att en levande journalistik är av stor vikt för ett demokratiskt samhälle. Förslaget riktar dock inte enbart in sig på tidningsbranschen utan skjuter brett och avlastar alla pappersproducenter från sitt producentansvar. Det blir alltså mer lönsamt att producera exempelvis pappersreklam som i dagsläget utgör ca 50 % av det insamlade pappret.

Vi i Stockholms stad har högt ställda mål för avfallshantering och att ha ett välfungerande system för insamling och återvinning av olika material är av stor vikt för oss. Staden har tidigare förordat en lösning där kommunen tar över all insamling från förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI), men där producentansvaret fortsatt finansierar avfallshantering och återvinning genom att betala för denna tjänst. En sådan lösning kombinerat med ett utökat presstöd för att hjälpa tidningsbranschen ser vi som ett bättre alternativ

istället för att skjuta ansvaret för återvinning från pappersproducenten till kommunen.

Om det ändå framkommer att kommunerna är de bästa alternativen för att skapa ett nytt insamlingssystem är detta inget som sker på en natt. En god planering för inköp och upphandling av utrustning och tjänster till ett sådant system behöver minst 2 år, troligen 3 år från färdigt beslut till att det är på plats. Att slarva fram beslut riskerar att slå både på tidningsutgivarna och på miljön till höga framtida kostnader.

Ersättaryttrande

Sofia Tahko (KD) instämmer i särskilt uttalande från ordföranden Katarina Luhr (MP), Torbjörn Erbe m.fl. (M), Christoffer Jönsson (L) och Gunnar Caperius (C).

Vid protokollet
Åse Geschwind